

FR. TOMÁŠEK

Eucharistická metoda náboženského vyučování

Příloha:

Listková kolekce cvičení duchovního života

FR. TOMÁŠEK

EUCCHARISTICKÁ METODA
NÁBOŽENSKÉHO
VYUČOVÁNÍ

Příloha: Lístková kolekce cvičení
duchovního života

1937

Nákladem Lidového knihkupectví a nakladatelství v Olomouci

Tisk: Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s ruč. obmez. v Olomouci

Nr. 10.028.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 25. Septembris 1986.

**Dr. Joannes Martinò,
Vicarius generalis.**

Úvodem.

Svátostný Spasitel má býti podle metody eucharistické srdcem veškerého náboženského vyučování i výchovy. On musí vždy zůstatí Vůdcem a prvním Vychovatelem. „*Já jsem Cesta, Pravda a Život.*“¹ „*Beze Mne nemůžete činiti nic.*“² „*Nestaví-li Hospodin domu, marně se lopotí, kteří jej stavějí.*“³

Je základním předpokladem eucharistického vedení dětí, aby co nejčasněji a nejčastěji přistupovaly ke svatému přijímání podle vůle Boží a Církve svaté. Poněvadž se u nás dosud málo vžilo časně svaté přijímání dětí, proto podávám nejprve hlavní směrnice církevní v této naléhavé povinnosti. Potom nastiňuji belgickou eucharistickou metodu náboženského vyučování a výchovy školní mládeže, která je v podstatě vlastně principem, který má oživovati každou metodu.

Metoda eucharistická používá tradičních prostředků katolické Církve, zvláště denní mše svaté, častější svaté zpovědi, svatého přijímání a soustavného cvičení v sebezáporu. Tyto prostředky včleňuje organicky do života dítěte. Tato metoda přináší požehnané ovoce. Kéž i u nás se co nejplněji vylévají požehnané, oživující proudy milostí z našich svatostánků do útlých dětských duší. K tomu chce přispěti tato práce. Vldp. msgr. kanov. dr. Karlu Šulákovi děkuji za praktické pokyny, které mi dal po prohlédnutí textu.

V Olomouci na svátek sv. Ludmily 1936.

F. T.

¹ Jan 14, 6. - ² Jan 15, 5. - ³ Z. 126, 1.

I. Časné a časté svaté přijímání

Děti a mládež dneška jsou národem zítřka. Je třeba zcela je získati Kristu. Jistě a neomylně je získá jen časné a časté svaté přijímání. V tomto požadavku je ohnisko eucharistické metody náboženského vyučování. Eucharistické dekrety sv. Stolice a zkaženost, která se vtírá již do útlého dětství, jsou velkou výzvou k tomu, aby mládež a děti co nejvíce byly vedeny ke svátostnému Spasiteli. Všechny ostatní prostředky jsou sterilní a proto selhávají.

„Svaté přijímání dětí od 7 let zachránilo katolickou Ameriku,“ prohlásil prelát Zlámal z Clevelandu v roce 1935 bohoslovcům v olomouckém semináři. Otázka náboženské obnovy dospělých je především otázkou získání dětí a mládeže pro Krista. „Otázka sv. přijímání mužů souvisí s otázkou sv. přijímání mládeže, jako otázka sv. přijímání mládeže souvisí s otázkou sv. přijímání dětí. Dítě je, jak známo, otce muže. Nemáme mužů, protože nemáme mládeže. Nemáme mládeže; i když navenek s námi spolupracuje, nemáme ji vnitřně. Jsou otroky zlých náruživostí. Nemáme mládeže, protože nemáme děti. *Kdo chce mít budoucnost, musí mít děti z první třídy. Kdo chce mít prváčky, musí je mít u zpovědnice a u stolu Páně.* Rozhodujícím je spíše rok sedmý, než čtrnáctý. Rozhodnutí záleží v uchránění se prvního hříchu. První těžký hřích je největší katastrofou v životě lidském, která přitahuje za sebou ostatní a proto jí musí všemi prostředky býti zabráněno. Hlavní prostředek k zesílení vnitřní síly a duševního zdraví je silný svatý Bůh v dětském srdci, tedy rané sv. přijímání dětí, které, jak učí zkušenost, jest lehkou dosažitelným cílem vyučování náboženského v prvním školním roce. Přípravné práce pro apoštolát mužů musejí započítí v sedmém roce života.“¹ Opráv-

¹ Robert Mäder, *Katholische Aktion*, Basilej 1927; cit. Karel Lutislav, *Eucharistie a mládež*, p. 10.

něnost tohoto tvrzení dokazuje statisticky zkušenost. Na př. američtí kněží jsou toho názoru, že celý rozvoj vnějšího i vnitřního katolického života u nich se datuje ode dnů, kdy byly vydány dekrety o častém (roku 1905) a časném sv. přijímání (roku 1910) a také provedeny. „Možno říci, že všechny děti našich soukromých škol přijímají nejpozději do dokonaného sedmého roku. Že v dobrém setrvávají, do-
svědčuje sedmnáctiletá zkušenost. Dnes přijímá velký počet mužů a jinochů částečně týdně, částečně denně. O častém sv. přijímání žen netřeba mluvit. Ve státech New Yorku, Pennsylvanii, Illinois a jinde lze odhadnouti počet mužů, kteří týdně nebo denně přijímají na 40--50 proc. všech. Všude je zavedeno denní nebo aspoň častější sv. přijímání.“²

*V časném a častém sv. přijímání děti a mládeže je jediná záchrana i u nás. Podle výslovných dekretů Církvě sv. (sněmu IV. later., tridentského, dekretu „Quam singulari“, kodexu církevního práva) jsou povinny děti přijímati nej-
světější Svátost oltářní, jakmile dospějí do let „rozeznávání“.* Toto ustanovení starého práva prohlašuje kodex církevního práva takto: „Každý věřící obého pohlaví, jakmile dospěl do let rozeznávání, t. j. k užívání rozumu, je povinen jednou do roka alespoň v čas velikonoční přijímati nej-
světější Svátost, leč by na radu zpovědníkovu za to měl, že se má na čas zdržeti z nějakého rozumného důvodu.“ (Kán. 859, par. 1.)

„V dnešní době dospívají dítky k užívání rozumu mnohem dříve — tak to aspoň říká kdekdo. Dítky sotva tříleté³ nebo čtyřleté, nanejvýš pětileté dovedou již usuzovati a zcela dobře rozeznávati chléb obyčejný od chleba svátostného. Tvrdíva se sice, že se rozum probouzí v sedmém roce. U některých snad ano; u přemnohých však mnohem dříve; a jen jako řídkou výjimkou až po sedmém roce. Stačí tedy tento věk k přijímání nej-
světější Svátosti.“⁴ Kán. 88, par. 3 stanoví právní předpoklad, že dítě, dokončivší sedmý rok, má užívání rozumu. „Závaznost přikázání o přijímání nej-
sv. Svátosti oltářní, která spočívá na nedospě-

² K. Lutislav, l. c. p. 34n.

³ K tomu poznamenáváme: zvláště v jižních krajinách. — Fr. T.

⁴ Dom. Jorio, Dekret „Quam singulari“, p. 24n.

lých, spadá také, a to zvláští měrou na ty, kteří se o ně mají starati, t. j. na rodiče, poručníky, zpovědníka, vychovatele a faráře. (Kán. 860.)

„V nebezpečí smrti, aby dětem mohla a měla býti podána nejsvětější Svátost oltářní, stačí, aby dovedly rozeznati Tělo Páně od obyčejného chleba a jemu se uctivě klaněti. (Kán. 854, par. 2.) „Mimo nebezpečení smrti právem se žádá u dětí plnější znalost učení křesťanského a pečlivější příprava, ta totiž, aby podle své chápavosti pochopily a sponť tajemství víry, nezbytná ke spasení nezbytností prostředku a zbožně, jak jest to v jejich věku přiměřeno, přistoupily ke sv. přijímání.“ (Par. 3.) „Úsudek o tom, jsou-li děti dostatečně připraveny k prvnímu sv. přijímání, náleží zpovědníkovi a jejich rodičům neb zástupcům rodičů.“ (Par. 4.) — „Farářova povinnost však jest bděti nad tím, i zkouškou, uzná-li ji rozumně za vhodnou, aby děti nepřistupovaly ke stolu Páně, nenabyvše ještě užívání rozumu nebo nejsouce dostatečně připraveny; taktéž starati se, aby dosáhnuvše užívání rozumu a dostatečně jsouce připraveny, co nejdříve byly syceny tímto nebeským pokrmem.“ (Par. 5.)

První sv. přijímání v časném věku je přikázáno zákonem Božím! „Po vydání dekretu „*Quam singulari*“ z 8. srpna 1910 není pochybností o tom, že je to *praeceptum divinum ab ecclesia determinatum, přikázání Boží Církví blíže určené.*“ (Mich. Gatterer, *Kinderseelsorge*, p. 56.) Tento výraz pochází od Vasqueza, který ke slovům sv. Tomáše Aquinského píše: „Jakmile dítě jednou dospěje k tomuto užívání rozumu, ihned mocí zákona božského tak je vázáno, že je Církev nemůže zúplna osvoboditi.“⁵ Totéž prohlásil papež Pius X. v úředním listě ke kardinálu Fischerovi v Kolíně 10. prosince 1910: „*Kéž by poznali věřící křesťané, že tu neběží tolik o to, poslechnouti římského papeže, jako spíše o splnění povinnosti, která vyplývá bezprostředně z učení evangelia.*“⁶ A týž sv. Otec prohlásil: „*To není naše přikázání, ale zákon Boží.*“⁷ — Kardinál Gennari, který z příkazu sv.

⁵ Jorio, Dekret *Quam singulari*, p. 11.

⁶ *Acta apost. Sedis* 1911, p. 18n.

⁷ „*Pastor bonus*“, Trevír, 1913/14, p. 737; cit. K. Jeřábek, *Chléb života a duše dítěte*, p. 19.

Otce vypracoval dekret o prvním sv. přijímání dětí a proto o jeho smyslu může podati nejlepší výklad, píše v komentáři k dekretu: „Je to skutečně přikázání Boží a církevní. Božské proto, že Pán Ježíš přikázal požívatí chleba svátostného: „Vpravdě pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě . . . Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj . . .“ Tato povinnost nastává, jak bohoslovci učí, ve věku rozeznávání. *Církev nemůže děti, které nabyly užívání rozumu, od této povinnosti dispensovati, protože je to povinnost, Bohem ustanovená (juris divini).*“⁸

Povinnost vésti děti k časnému a k častému sv. přijímání naléhá za dnešní pedagogické situace zvláště u nás, kde se v tomto ohledu poněkud dlouho váhalo. Odtud tolik zatrpklého ovoce našeho dosavadního působení ve škole. Uplatňuje se zde sice mnoho jiných neblahých vlivů, avšak zde je třeba léčby radikální, od kořene!

„Dnes snaží se moderní výchovné metody vyvinouti v dítěti vlohu pozorovací a přemýšlivou, aby tak dovedlo co nejdříve usuzovati. Aby dosáhli takového vývinu co možno záhy, užívají četných pomůcek: her, zpěvu, dárků, učebních hraček, časopisů a obrázkových knih, vycházek, světelných a kinematografických obrazů a j. Dítky velkoměstské mají kromě toho dnes daleko větší podíl na rodinném a společenském životě, nežli dříve. Stávají se členy družin mládeže, účastní se závodů tělocvičných, divadelních představení, usazují se v táborech při vodě a na horách, kde žijí daleko od svých rodin nějaký čas ve společnosti sta a sta jiných dětí. Nikdo nebude zde popřati, že se rozum dítek vyvíjí mnohem předčasněji nežli v dobách minulých.

Je-li však tomu tak, je nutné, aby rodiče a ředitelé ústavů a ředitelky dětských útulků měli to přesvědčení, že *náboženská výchova a celé dnešní křesťanské vychovatelsví musí míti za základ svaté přijímání. Jinak, nesnažíme-li se přivésti k rozkvětu křesťanský život maličkových účastí na milostech nejsvětější Svátosti, upadáme v nebezpečí, že je ztratíme nadobro.*

Neběžtí tu tedy jen o nějakou malichernost, o jeden rok dříve či později, nýbrž o osud celé křesťanské výchovy bu-

⁸ Cit. K. Jeřábek, I. c. p. 20.

doucích pokolení. V osmi a tím spíše v deseti a dvanácti letech je již příliš pozdě, bychom zabránili, aby neblahý a nepřikladný vliv rodinného okolí a společnosti nezničil v dětech všechen náboženský a mravní smysl.

Dnes, kdy se tolik péče věnuje tělesné výchově mládeže, je povinností biskupů, farářů, rodičů a všech, jimž budoucnost mládeže na srdci leží, aby aspoň se stejnou horlivostí pečovali o její výchovu duchovní, již je nutno počítí prvním svatým přijímáním.

Dekret „Quam singulari“ je tedy v době tak smutné pro všechny, ale smutné zvláště pro děti, skutkem Prozřetelnosti: pod jeho ochranou má být dítě na přechodu z dětského nevědomí k užívání rozumu posvěcováno, chráněno zla a vyzbrojováno proti pokušením světa, ďábla a těla, a to „obilím vyvolených a vínem plodícím panny“. (Zach. 9, 17.)⁹

U nás bohužel dosud málo jsou prováděny směrnice dekretu o časném svatém přijímání. Na úřední osnovy učebné nelze svalovati vinu, poněvadž ty dávají termín pro společné a slavné svaté přijímání. „Za pravidelných okolností jdou školní děti po prvé ke svátostem ve smyslu ordinariátního nařízení z r. 1917 (Acta curiae 1917, p. 32. a 1920, p. 3.) nejpozději v třetím školním roce, a to ke stolu Páně společně a slavnostně.“¹⁰ „Nejpozději“ — to znamená, že mohou jít ke společnému slavnému sv. přijímání i ve 2. školním roce, jak se to také často bohudíky provádí. Tím se však neruší ani nemůže rušiti povinnost vésti děti ke sv. přijímání jednotlivě anebo ve skupinách podle nařízení dekretu Quam singulari a kodexu církevního práva, který tu povinnost ukládá ihned, jakmile dítě se dostane do let „rozeznávání“. Z toho také je zřejmo, že vedení dětí k „soukromému“ sv. přijímání musí zde být zcela individuální, tedy důsledná diferenciacce ve smyslu moderních metod učebných. Všechny vedlejší ohledy zde musejí ustoupiti stranou! *Poněvadž zde běží o povinnost velmi důležitou, proto zavazuje pod těžkým hříchem!*

Sv. Otec Pius XI. také naléhá na důsledné provedení dekretu. Roku 1927 konal se v Bologni velký národní eucharistický kongres. Papež tam poslal jako svého zástupce kar-

⁹ Dom. Jorio, Dekret Quam singulari, p. 21 n.

¹⁰ Osnova pro vyuč. katol. náb. na školách obec. a měšť., p. 10.

dinála Boggianiho. Když tento přišel ke sv. Otcí, aby si vyprosil pokyny pro kongres, našel papeže smutně zamyšleného. Co bylo příčinou jeho starosti? Řekl to kardinálovi. „*Dekret Pia X. o sv. přijímání dětí byl vydán již roku 1910 a přece dosud nebyl dokonale proveden. Zároveň uložil kardinálovi, aby prohlásil na eucharistickém kongresu, že papež má pevný úmysl a pevnou vůli, aby tento dekret byl úplně a zcela prováděn.*“¹¹

„I kdybyste nedělali nic jiného, mnoho, ano všechno jste učinili, když horlivě připravujete děti ke přijímání svátostí,“ napsal Pius X. římskému farnímu kleru dne 12. ledna 1905.¹² *Znění dekretu s autentickým výkladem tajemníka posv. kongregace svátostí msgr. Dominika Jorio (nyní kardinála) je tak jasné, že jakékoli další námitky o nemožnosti důsledného provedení dekretu jsou naprosto bezpodstatné. Přijdou-li nějaké námitky proti dekretu s uváděním různých nesnází, prostě se odloží, poněvadž smysl dekretu je jasný. „Ponatur in archivo.“ (Jorio). Názory různých theologů, i věhlasných, musejí ustoupiti před jasným zněním dekretu. Zde nejde o řešení nějakého problému, nýbrž prostě o provedení Božího a církevního zákona. Závazek tento nelze vztahovati pouze na jižní krajiny, ale platí pro celý křesťanský svět.*¹³ — Je již nejvyšší čas, aby také u nás došlo k rozhodným činům ve smyslu dekretu Quam singulari: každoročně s kazatelny dekret předčítat, vysvětlovat, mluvit o něm ve škole, ve schůzích náboženských spolků, soukromě s rodiči, důrazně naléhat podle slov sv. Pavla včas i nečas. „*Tempus faciendi Domine.*“¹⁴

„*Tento spásonosný dekret, jemuž nelze ani dosti blahorečiti a jenž jest jedním z nejskvělejších drahokamů na tlače Pia X., jest vsuťku pravým zákonnkem práv dětí na Nejsvětější svátost, práv — jež jim ode dneška nelze odníti.*“¹⁵ — „Kdo oloupi dítě o víru nebo nevinnost, je vrah dítěte Božího; kdybyste mu neprávem oddálili sv. přijímání nebo mu v něm bránili, arci byste neničili jeho nadpřirozeného

¹¹ H. A. Heiser, Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche, p. 17n.

¹² Cit. Gatterer, Kinderseelsorge, p. 56.

¹³ Viz Gatterer, Katechetik, p. 171n.

¹⁴ Ž. 118, 46.

¹⁵ D. Jorio, Dekret Quam singulari, p. 1.

života násilně, ale oloupili byste sami dítě o potřebnou stravu, nechali je mřít hladem. Mrtvo je však dítě v obou případech, dítě vám od Boha svěřené. A z ruky vaší ho Bůh vyhledávatí bude. On bezbožný pro nepravost svou umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávatí budu. (Ez. 3. 17.)¹⁶ *Nenechávejme u nás maličké děle mřít duchovním hladem. „Roma locuta — causa finita!“*

Časným a častým sv. přijímáním zúrodníme nejen půdu náboženského vyučování, ale také zabezpečíme větší počet povolání kněžských a řeholních, po nichž tolik voláme. Nejsvětější Eucharistie musí pak zůstatí principem veškerého našeho nábožensko-výchovného působení u dětí a mládeže. Mnoho krásných námětů nám k tomu podává zkušeností osvědčená belgická eucharistická metoda náboženského vyučování.¹⁷

¹⁶ Ovečka, *Nechte dítě přicházeti ke mně*, p. 14.

¹⁷ U nás pracuje o časně a časté sv. přijímání dětí nejstarší výlučně eucharistický časopis *„Pán přichází“* (adm. Olomouc, Wilsonovo nám. 16. Vychází měsíčně nákl. Matice cyrilometodějské. Předpl. 2 Kč ročně.) Ještě intensivněji pracuje v tomto směru měsíčník pro dospělé *„Hlas sv. Petra“*, (předpl. 12 Kč ročně) s *„Apoštolátem dětí“* (vychází dvakrát za měsíc, předpl. 3 Kč ročně). Adm. Brno, Sedláčkova 5. — Při soukromém sv. přijímání má být dítě doprovázeno některým z rodičů nebo starších sourozenců. — V přípravě k soukromému sv. přijímání dobře poslouží zvláště tato dílka: Arcib. dr. Karel Kašpar, *Nechte maličké k Ježíškovi a nebraňte jim*, Hradec Králové. — *Jeťáček K., Maminko, kdy přijde Ježíšek?* Líšeň 1930. — *Jeťáček K., Jak připravím malé dítě na první svatou zpověď a první svaté přijímání?* Líšeň 1930. — *Fichler A., Und sie brachten ihre Kind zu ihm*, München. — *P. Sudbrack S. J., Die Kindlein bitten um Brot*, Steyl 1935. — (Missionsdruckerei, Post Kaldenkirchen, Rheinland.) — *P. Sudbrack S. J., Die Kommunionerziehung in der Familie*, Bonn 1935. (Geschäftsstelle der Marianischen Männerkongregation, Bonn, Hofgartenstrasse 11.) — *Karl Sudbrack J. S., Komm Kind zum lieben Heiland*, Reimlingen 1932. (St. Josephs-Verlag).

II. Podstata metody eucharistické

Inspirátorem metody eucharistické je v pověsti svatosti zemělý belgický kněz *dr. Ed. Poppe* (1890—1924).¹ Jako seminarista v Lovani obeznámil se důkladně s hnutím liturgickým. Když se stal knězem a katechetou, velmi často vodil děti do kostela, kde vykonal s nimi krátkou adoraci a pak jim všechno v kostele i v sakristii důkladně vysvětloval. Také překládal a vysvětloval dětem mešní modlitby, aby co nejlépe poznaly velikost a krásu mše svaté. Horlivě děti povzbuzoval, aby chodily na mši svatou a zároveň ke svatému přijímání, neboť úzce souvisí s mešní obětí.

Horlité „Eucharistického křížového tažení dětí“, zvláště v premonstrátském klášteře v Averbode, byli nadšeni touto metodou a počali organisovati apoštolát častého sv. přijímání. Pomocí tisku a přednášek poučovali o eucharistickém životě dětí a mládeže. Jejich neúnavná horlivost byla korunována úspěchem. Duch eucharistický se dostal postupně do mnoha belgických škol a spolků. Metoda eucharistická pronikala všude rychle, poněvadž neútočila na zavedené katechetické metody, nýbrž snažila se je oživit duchem nadpřirozeným, vybavit je nadpřirozenou energií a tak přispěti k dosažení cíle náboženského vyučování.

Podstatně nepřinesla tato metoda vlastně nic nového. Užívá především nadpřirozených prostředků: mše svaté, sv. přijímání, svátostí, svátostin, což je tak staré, jako církev. Není to vlastně nová metoda, nýbrž princip, které má ovládati náboženské působení u dětí a mládeže. Nazývá se eucharistická, poněvadž organicky včleňuje papežské dekrety o časném a častém sv. přijímání² se všemi ostat-

¹ Poppe Ed. dr., *La Methode Eucharistique*, p. 14.

² Dekret Pia X. „*Sacra Tridentina Synodus*“ ze dne 20. XII. 1905 o denním sv. přijímání a dekret „*Quam singulari*“ ze dne 18. VIII. 1910 o časném sv. přijímání.

ními nadpřirozenými prostředky do veškerého organismu výchovného. Pedagogický postup této metody se úplně kryje s tradiční asketickou metodou církve. *Dr. Poppe praví o křesťanské výchově, že je to metodická obnova dítěte, porušeného hříchem prvotným, v duchu Kristově, aby se jemu co nejvíce podobalo.*³

Metoda eucharistická je založena na skutečnosti, že nynější situace, za které musíme pracovati na svém spasení, je stav porušené, ale vykoupené lidské přirozenosti. Křesťanskou askesí a celou výchovou postupně obnovujeme v dítěti obraz Boží, znečištěný hříchem. Toto postupné připodobnění dítěte ke Kristu musí býti vnitřní i zevnější, musí se jeviti v soukromém i veřejném životě dítěte. *Ve všem se má co nejvíce podobati Kristu, svému nejvyššímu vzoru.* Doma vůči svým rodičům, sourozencům, příbuzným, sousedům, ve škole k vyučujícím osobám, spolužákům, k vrchnosti duchovní i světské, vždy a všude ve všem musí mu zářiti nejvyšší ideál Ježíš Kristus.

Poněvadž tento cíl je zcela nadpřirozený, proto i prostředky musejí býti nadpřirozené. Bez pomoci milosti Boží zůstalo by naše přirozené úsilí naprosto bezvýsledné. *„Já jsem vinný kmen, vy (iste) ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůžete činiti nic.“*⁴ Katecheta musí tedy na svěřené děti pamatovati denně při mši svaté a ve všech svých modlitbách. Nemá toliko mluvíti k dětem o Bohu, ale zároveň mluvíti s Bohem o dětech, za ně obětovati denní práce a různé skutky sebezapírání. Předpokladem je denní duchovní posila v hlubokém ranním rozjímání.

³ La methode Eucharistique, p. 17.

⁴ Jan 16. 5.

III. Její princip dogmatický

Prvotným pramenem všech milostí, zvláště těch, které jsou potřebné pro výchovu, jest nejsvětější Trojice. Všechny milosti nám zasloužil svou nejvyšší obětí Bůh-člověk, nejvyšší velekněz a jediný kněz, Ježíš Kristus, jenž se narodil z Panny Marie. P. Maria je tedy prostřednicí všech milostí. Oběť kříže, tak často nám připomínaná znamením sv. kříže jest opravdovým pramenem všech milostí.

Jako nejvyšší kněz odevzdal Ježíš Kristus sv. Petrovi, ostatním apoštolům a jejich nástupcům své poslání i svou moc, zvláště moc učiti všechny lidi, je posvěcovati a spravovati. Prostřednictvím hierarchického kněžství Ježíš Kristus dále všechny učí, posvěcuje a spravuje. Prostřednictvím hierarchického kněžství milosti kalvarské se nám přivtělují svatou obětí mešní. Mše svatá je centrem liturgie a našeho křesťanského života. *Hierarchické kněžství¹ je tedy přímým a oficiálním dědicem vychovatelského poslání Kristova.* Kněz Kristův vykonává svůj apoštolát v přímé závislosti na Jeho učení a milostech. Laickému katechetovi se dostává velké cti, že může býti spolupracovníkem a pomocníkem kněze Kristova. *Katolická výchova musí býti tedy charakteristická svým duchem hierarchickým a eucharistickým.* Děti musejí všude viděti v knězi představitele Ježíše Krista: v kostele, při katechesi, v životě soukromém i veřejném.

¹ Na rozdíl od laických pomocníků, kteří jsou „kněžstvem královským“: „Vy však jste rodem vyvoleným, královským kněžstvem...“ (I. Petr, 2, 9.) Dr. L. Sýkora vysvětluje takto: „Královským kněžstvem (II. Mojž. 19, 6), poněvadž jsou králi i kněžími, ovšem v nevlastním smyslu těchto slov, králi potud, pokud křesťanskou důstojností svou vynikají nad národy nekřesťanské a jsou povoláni i uzpůsobeni, aby panovali sami nad sebou a jiným svítili světlem pravdy a dobrého příkladu, jakož i aby kralovali s Kristem v království nebeském; kněžími pak potud, pokud se Bohu zasvětili a mu oběti vroucích modliteb a dobrých skutků podávají.“ (Bible česká, díl druhý. Knihy Nového zákona, Praha 1922, p. 251).

Oběť kalvarská je střediskem veškerých dějin lidstva. Podobně *oběť mše svaté je centrem a pramenem veškeré nadpřirozené energie v našem životě*. Děti mají považovati za samozřejmé, aby byly přítomny mši svaté nejen v neděle a zasvěcené svátky, nýbrž podle možnosti i ve všední dny. Den bez mše svaté má býti pro ně jako den bez slunce. Zároveň mají býti navykány k tomu, aby své myšlenky vždy soustřeďovaly k oběti mešní, která se nepřetržitě koná na naší zeměkouli. Nejintimnější způsob účasti na mši svaté, nejúčinnější způsob pedagogického využití nejsvětější oběti je svaté přijímání. Proto mají býti děti povzbuzovány k častému a hodnému svatému přijímání, aby co nejplněji využily milostí nejsvětější svátosti.

Milost Boží není ještě svátostí a dokonalostí, nýbrž jen principem svátostí a dokonalostí. Musí jí býti metodicky využíváno k odstraňování dětských chyb a k získávání ducha Kristova. Jen touto cestou nabudou milosti mše svaté, svatého přijímání a jiných svátostí své plné účinnosti a dítě přetvoří podle nejvyššího vzoru Ježíše Krista.

IV. Její prostředky zvláštní

Theologie asketická i pedagogika nás učí, že je nemožno najednou získati všechny ctnosti nebo najednou odložití všechny chyby a nedostatky. Své osobní snažení musí dítě spojití s působením milosti Boží a soustřediti k získání jedné určité ctnosti nebo k odstranění jedné určité chyby. Když je toho docíleno, pak se může pokračovati.

Tento zvláštní zřetel na určitou ctnost nebo chybu (le point particulier) se dětem naznačuje lístky, na nichž je napsáno příslušné praktické cvičení duchovního života (les cartes de conduite). Kromě toho se později používá týdenních výkazů duchovního života dítěte (les billets de semaine) a obšírného týdenního zpytování svědomí (la revue hebdomadaire). Tyto prostředky duchovního života jsou vydatnými pomocníky v katechesi i v ostatním výchovném působení.

1. *Lístky s praktickým cvičením duchovního života* jsou pro děti návodem, jak mají se cvičiti ve zvláštních úkonech ctnosti a sebezapírání. Praktický postup je tento: Katecheta si zhotoví dostatečné množství menších lístků s příslušným cvičením ve formě přání samého P. Ježíše. Na příklad:

Milé dítě! Pán Ježíš ti praví: „Víš, že tě čekám v kostele ve svatostánku každý den? Proč na mne zapomínáš? Přijdeš tento týden každý den ke mně? Co na to odpovíš?“

Mé dítě! Pán Ježíš po tobě chce: „Každý večer po modlitbě zpytuj své svědomí a vzbud dokonalou lítost!“

Mé dítě! Pán Ježíš ti praví: „Pamatuj, že co uděláš jinému, platí jako mně samému. Co dobrého uděláš tento týden doma? Co ve škole? Co venku?“

Mé dítě! Pán Ježíš po tobě chce: „Ve škole na slovo poslechni a už nešeptej!“

Mé dítě! Pán Ježíš po tobě chce: „Na slovo poslechni maminku a tatínka. Vzpomeň si na mne, jak jsem poslouchal v Nazaretě.“

Mé dítě! Pán Ježíš chce po tobě: „Odepři si tento týden něco menšího od jídla. Vzpomeň si, že jsem se postil za tebe na poušti 40 dní.“

Milé dítě! Pán Ježíš ti praví: „Přiď tento týden každý den ke mně na mši svatou a můžeš-li, i ke svatému přijímání. Svatá Hostie je chlebem pro tvoji duši. Co na to odpovíš?“¹

Tímto způsobem můžeme postupně probírat chování dětí v kostele, doma, ve škole a zajímavě připomínat všechny jejich povinnosti nábožensko-mravní i stavovské. Tento postup budí u dětí radostnou účast a živý zájem.

Sekretariát „Croisade Eucharistique“ v Averbode vydal tištěné serie těchto lístků podle doby církevního roku a dle zaměstnání dětí. Vydané serie mají tato hesla: *a)* Kostel (mše sv., sv. požehnání-nešpory, sv. zpověď a sv. přijímání), *b)* Sebezápor (doba postní), *c)* Zeměděli (listopad), *d)* Chování doma: pro dobu prázdnin, *e)* Kázeň ve škole, *f)* Důležité pravdy a zásady nábožensko-mravního života (opakování důležitých částí náboženského učiva).

Přidělování lístků se děje takto: Katecheta si připraví doma lístky s příslušnými úkoly praktického cvičení, které odpovídají potřebám dětí a době církevního roku. Ve třídě

¹ Nakladatelství této příručky vydalo současně 20 serií lístků s praktickými cvičeními duchovního života a bude ve vydávání jich pokračovati. Dosud vyšla tato hesla: 1. sebezápor (10 cvičení), 2. zevnějšek (5 cvičení), 3. návštěvy Svátostného Spasitele (4 cvičení), 4. sv. čistota (5 cvičení), 5. rodiče (10 cvičení), 6. misie (3 cvičení), 7. četba (2 cvičení), 8. modlitba (10 cvičení), 9. chování k jiným (9 cvičení), 10. poctivost (2 cvičení), 11. sv. přijímání (5 cvičení), 12. sv. zpověď (2 cvičení), 13. pravdomluvnost (2 cvičení), 14. povinnost (10 cvičení), 15. Panna Maria (3 cvičení), 16. mše sv. (5 cvičení), 17. apoštolát dětí (10 cvičení), 18. škola. (zvláště náboženství) (10 cvičení), 19. chování venku (4 cvičení), 20. večerní zpytování svědomí (2 cvičení). Uvedená praktická cvičení duchovního života jsou jen ukázkou, jak může i u nás každý katecheta rozvinout různé náměty podle místních poměrů a duchovních potřeb dětí. Potřebné praktické úkony duchovního života si sepiše, pak je dá dovednějším žákům vyššího stupně, kteří je krasopisně opíší na menší kartonové lístky a přiozdobí vhodnou kresbou nebo malbou. Těchto lístků pak použije v jednotlivých třídách. – Totéž si mohou také vypracovati žáci jednotlivých tříd pro svou potřebu, třeba nejsou tak dovední. Tím více se však tak podníí jejich zájem a radostná samostatnost. Pro zvýšení zájmu rodiny také možno jim dovoliti, aby použili domácí výpomoci jiných. Kdo by z katechetů se nechtěl pustiti do tohoto projektu, může si zjednat lístky tištěné, které byly vydány zvláště ve formě barevných kartonů s případnými ilustracemi. Může jich používat každý katecheta s velkým užitekem, i ten, který neprovádí systematicky tuto metodu eucharistickou. Obdržené úkoly praktických cvičení duchovního života mohou si žáci opisovati na pěkně ozdobený arch, který si pak uloží do svého osobního „archivu“ vzácných památek. Za týden (nebo i za 14 dní) při výměně nových lístků se lístek starý odevzdává.

je vloží do úhledné schránky z ozdobným nápisem: *Schránka Pána Ježíše* a řekne dětem: „Milé děti! Tato krásná schránka je schránkou Pána Ježíše. Pán Ježíš chce něco od každého z vás. Chcete něco udělat pro Pána Ježíše? ... Až dám znamení, každý z vás si vytáhne z této schránky jeden lístek. Ale tento lístek si přečtete teprve tehdy, až jej budou mít všichni.“ (Je to důležité cvičení v sebezáporu.) — Pak na znamení katechety děti postupně přicházejí a každé z nich si vybere jeden lístek. Až jsou opět všechny na svém místě, za úplného ticha, oznámí katecheta dětem: „Děti, teď obraťte svůj lístek a přečtete si, co chce po vás Pán Ježíš.“ S napjatou pozorností a s vystupňovaným zájmem čte každé dítě potichu své cvičení duchovního života, které si ponechá jen pro sebe, jako své osobní tajemství. — Potom se pomodlí katecheta s dětmi Zdravas Maria, aby vytrvale plnily, co chce po nich Pán Ježíš. Podle dosavadních zkušeností používá se této „duchovní loterie“ u mladších dětí s velkým užitkem. Probouzí živý, činný zájem a zasahuje po stránce nábožensko-výchovné pronikavě do jejich života.

Stalo se, že děvče, v životě náboženském zvlažnělé, vytáhlo si lístek: „Pán Ježíš po tobě žádá v tomto týdnu, abys denně přišla na mši svatou. Co na to odpovíš?“ — Všechna dosavadní povzbuzování a napomínání byla pro toto děvče bez účinku. A hle! Sotva si lístek přečetla, pouсмála se, zvedla hlavu a zašeptala: „Já to slibuji a také to splním!“ Řekla a také svědomitě plnila. Nejen pouhý týden, ale trvale. Při tom zároveň téměř denně přistupovala ke svatému přijímání.

Děti si denně přečtou úkol svého praktického duchovního cvičení. Taktéž katecheta (učitel) častěji je připomíná, zvláště před modlitbou na počátku vyučování, po vyučování a zároveň povzbuzuje k modlitbě na ten úmysl: „Děti, vezměte si svůj lístek a přečtete si znovu, co chce po vás Pán Ježíš... Teď se pomodlíme, aby každý z vás věrně plnil to, co chce po tobě Pán Ježíš.“ — Tak děti se zbožnou důvěrou obnovují své předsevzetí, naučí se modliti s příslušným úmyslem a získávají nezbytnou pomoc milosti Boží. Také děti vybízíme, aby si utvořily podle tohoto praktického cvičení stručná hesla se střelnými modlitbami.

Na příklad, někdo je na lístku vyzván k tichosti v chování ve škole, doma atd. Ten si napíše pro sebe stručné heslo: „Buď tichý!“ K tomu si přidá střelnou modlitbu: „Ježíši tichý, srdce pokorného, učiň srdce mé podle srdce svého.“ — Také je nutno mít zřetel k tomuto duchovnímu praktickému cvičení při předsevzetí ve svaté zpovědi. Aby si děti zajišťovaly co nejvíce milostí k tomuto svému duchovnímu úkolu, doporučuje jim katecheta častěji modlitby na ten úmysl, zvláště při mši svaté a po svatém přijímání. Až děti náležitě vniknou do těchto praktických cviků duchovního života, pak se může přikročiti k dalšímu stupni, k písemnému výkazu duchovního života.

2. Týdenní výkaz duchovního života. Je to týdenní zpráva dítěte o jeho duchovním pokroku.

Pomocí tohoto výkazu zaučuje katecheta dítě kontrolovati vlastní duchovní život. Praktická cvičení duchovního života mají v tomto výkazu vydatnou podporu. Tak se naučí dítě za vedení katechety uváděti celý život se všemi povinnostmi pod blahodárný vliv svátostí a prostředků milostí. Všechna cvičení duchovního života se soustřeďují kolem centra liturgie: nejsvětější Eucharistie. Tento výkaz je zároveň předběžným cvikem pro pozdější zvláštní zpytování svědomí. Je dobrou školou nejen vlastního duchovního života, nýbrž i apoštolátu. Žádné z dětí se nesmí na výkaz podepsati. Katecheta nikdy neprozrazuje označený osobní přestupek dítěte; uzná poctivost těch, kteří v případě opomenutí některého cvičení vedle otázky napsali nulu. Touto diskretností se předejde neupřímnosti a přetváře.

Praktický postup je tento: Katecheta oznámí dětem: „Milé děti, podáte Pánu Ježíši písemnou zprávu o tom, co jste pro něho v tomto týdnu vykonaly. Budete to psáti Pánu Ježíši. Buďte upřímné! Nechám vás s Pánem Ježíšem samy.“ — Katecheta rozdá formuláře výkazu, které děti ihned vyplní. Dr. Poppe uveřejnil jeden z vyplněných výkazů.²

1. Pro koho jsi duchovně pracovala tento týden?

Pro vojny naší farnosti, kteří tento týden nastupují vojenskou službu.

² La Méthode Eucharistique, p. 65.

2. Co jsi obětovala na ten úmysl?

<i>Mše svaté</i>	. . . . .	5
<i>Sv. přijímání</i>	. . . . .	4
<i>Duchovní svaté přijímání</i>	. . . . .	9 denně.
<i>Růženec</i>	. . . . .	2 desátky denně.
<i>Modlitby střelné</i>	. . . . .	20 denně.

3. Co bylo tvým zvláštním duchovním cvičením pro tento týden?

Po celý týden nešeptati při vyučování.

4. Který sebezápor sis uložila tento týden?

Měla jsem něco mamince koupit. Byla jsem tím rozmrzelá, ale hned jsem šla.

Nechtělo se mi ráno vstávat na mši svatou, ale hned jsem vstala.

Když zvonilo, chtěla jsem ve hře ještě pokračovat, ale hned jsem přestala.

Oběd byl již studený a tak jsem jej snědla.

Nechtělo se mi jít v neděli na nešpory, ale přece jsem šla.

Netrhala jsem v zahradě ovoce, ačkoliv jsem to dříve ráda dělala.

Mé kamarádky mne obvinily a já jsem je nechala na pokoji.

Pane Ježíši, já ti slibuji, že si dám v příštím týdnu více záležet.

Když všechny děti výkaz vyplní, uloží se do menší ozdobné schránky. Katecheta pak ještě dětem řekne něco případného a skončí improvizovanou modlitbou: „Pane Ježíši, odpusť nám naše nedbalosti. Obětujeme Ti na tomto listě naše týdenní dobré skutky. Přijmi je z rukou Panny Marie na důkaz naší lásky. Dej nám potřebnou milost, abychom vytrvali příští týden. My Ti slibujeme, že budeme ještě věrnější a horlivější.“ — Schránku vezme s sebou domů a výsledky zaznamená do své eucharistické kroniky, zvláště ovšem výkony nejlepší. Schránku potom položí buď k soše Božského Srdce Páně, Panny Marie, sv. Josefa nebo jiného světce, podle doby církevního roku. Na první pátek v měsíci a v době čtyřicetihodinové pobožnosti se umístí schránka blízko nejsvětější svátosti oltářní. — Později se tyto výkazy buď spálí nebo rozstříhají na malé kousky, které se

pak rozházejí s květinovými lístky k oltářům při průvodě o Božím Těle; toto určení je jistě velmi krásné.

Lístků s praktickým cvičením duchovního života a týdenních kontrolních výkazů se nepoužívá trvale. Později, zvláště u žáků dospělejších, se nahradí zvláštním týdenním zpytováním svědomí.

3. *Zvláštní týdenní zpytování svědomí.* — Toto zpytování svědomí se koná ve formě rozmluvy s eucharistickým Spasitelem. S toho stanoviska musí katecheta dětem vše řádně vysvětlit. Nejvhodnějším místem je kostel nebo kaple, co nejbližze u svátostného Spasitele. Nelze-li to provésti v kostele, pak se to vykoná ve škole. V tomto případě je třeba vytvořiti kolem dětí eucharistickou atmosféru s hlubokým náboženským procítěním. Až toho bylo dosaženo, řekne katecheta asi toto: „Milé děti! Dám vám několik otázek ve jménu samého Pána Ježíše. Každý z vás odpoví docela potichu, sám pro sebe. Dávejte na otázky pozor! Přijměte je tak, jako od samého Pána Ježíše. Ničeho si kolem sebe nevěšmejte . . . zavřete oči . . . naslouchejte . . .

Pán Ježíš k tobě mluví:

- 1°. *Mé dítě, miluješ mne? . . . Více než celý svět? . . . Já jsem tvůj Bůh, tvůj Spasitel . . . Abych tě vykoupil, prolil jsem svou krev . . . Abych tě mohl nasycovati, stal jsem se Hostií . . . Dáváš si opravdu záležet, aby ses mi co nejvíce podobal?*
- 2°. *Musíš bojovat proti hříchu . . . Přemáhej tělo, svět, ďábla . . . Hleď si osvojití návyky dobré, ctnosti . . . (Některé jmenovati výslovně.) V čem zvláště ses cvičil v tomto týdnu? . . . (V pozornosti při modlitbě? . . . V poslušnosti doma a ve škole? . . . V laskavém chování k sourozencům, ke spolužákům? . . .) Dařilo se ti to? . . . Porad se se mnou, pros mne o mou pomoc, o milost . . . Jsem ochoten tě vyslechnouti a tobě pomoci . . .*
- 3°. *Beze mne nic dobrého nevykonáš! Já jsem Chléb živý, já jsem pokrm tvé duše . . . Kolikrát jsi mne přijal tento týden při svatém přijímání? . . . Jaká byla tvoje příprava? . . . Mnozí mají málo užítku ze svatého přijímání. Proč? Málo se připravují, nebo jsou lhostejní,*

³ Catechisme Eucharistique: Statuts pour adultes, p. 54n.

když Já jsem u nich... Mám plné ruce daru, milosti, ale mnozí je nedostávají, poněvadž o ně neprosí...

- 4°. Každá mše svatá, každé svaté přijímání je pokladem pro tebe i pro celou církev... Nezanedbáváš lehkomyšlně svaté přijímání, když máš čas a příležitost Mne přijati?... Když nemůžeš Mne přijati skutečně, vykonáš aspoň duchovní svaté přijímání?...*
- 5°. Posvěcuješ celý den, i nejmenší práce a námahy vzbuzováním dobrého úmyslu?... Nezanedbal jsi někdy vzbuzení dobrého úmyslu?... Modliváš se ráno a večer, před jídlem a po jídle?... Staráš se o to, aby i ostatní u vás doma se modlili?...*
- 6°. Modlitbou střelnou můžeš často ukazovati svou lásku ke Mně... Používal jsi střelných modliteb?... Tak napraviš své nedbalosti, nedbalosti a urážky mnoha jiných...*
- 7°. Kolikrát jsem tě volal svou milostí?... Poslechl jsi vždy?... Horlivý křesťan poslouchá mých vnuknutí a věrně plní má přikázání...*
- 8°. Četl jsi denně aspoň něco z evangelia, z Následování Krista, nebo z jiné náboženské knihy?... Duchovní četba má někdy cenu jako kázání. Nezanedbávej ji!*
- 9°. Které bylo tvé sebezapírání tento týden?... Zdařilo se ti?... Vezmi kříž svůj na sebe každodenně a následuj Mne!*
- 10°. Pamatuj, že láska a úcta k Mé nebeské Matce Panně Marii je znamením vyvolení ke spáse. Pozdravil jsi ji denně častěji modlitbou Zdrávas?... Pomodlíš se denně alespoň jeden desátek sv. růžence?...*
- 11°. V čem se můžeš polepšiti z lásky ke Mně: doma... ve škole... při práci... venku... ve své řeči... ve styku s kamarády?...*
- 12°. Máš býti apoštolem! Chci tvou pomocí dáti duším mnoho milosti... Mohl bys někoho získati pro časté svaté přijímání?... Koho?... Modli se na ten úmysl a Já ti pomohu...*
- 13°. Řekl jsi tento týden někomu povzbuzující, užitečné slovo?... Posloužil jsi někomu v něčem?... Pamatuj, že co učiníš jinému, platí jako Mně samému...*
- 14°. Má Prozřetelnost řídí celý svět a všechny lidi... Věřtš*

opravdu, že tě miluji a všechno ti obracím k dobrému? ... Přijímáš všechno z mé ruky? ... Radost i utrpení ... úspěch i zklamání ... zdraví i nemoc? ... Čeho se bojíš? ... pověz mi ... Já jsem tvůj Příklad ... Neboj se mluvit ... Já tě poslouchám a jsem ochoten tě potěšit ...

15°. *Pamatuj na to, že chci, aby ses radoval! Nenaříkej na nic. Buď dobré mysli a ukazuj tvář vždy spokojenou! Tak naučíš ostatní zbožnost milovati. Tím přispěješ k jejich spasení.*

16°. *Chovej se uctivě v kostele: pěkně poklekni a pomalu dělej kříž. Dobrý příklad více přesvědčí, než kázání.*

17°. *A teď skloň hlavu: Já ti ze svatostánku požehnám ...*

Tímto námětem nejsou vyčerpány všechny otázky. Je to jen návod, jak asi mají býti tyto otázky stylisovány. Aby toto cvičení mělo zdárný výsledek, je třeba míti na zřeteli zvláště:

a) Katecheta musí dáti dětem nejprve předběžné vysvětlení, aby děti věděly, oč vlastně jde. Také podá ukázkou, jak mají děti potichu odpověděti Spasiteli.

b) Není radno dávat dětem mnoho otázek najednou. Nutno dáti jen některé a to takové, které odpovídají místním poměrům a zvláštním potřebám dětí.

c) Děti mají býti vedeny k tomu, aby toto cvičení konaly podle návodních otázek také samy, podle potřeb individuálního duchovního života. Když dospějí, mají je konati zcela samostatně.

d) Dospělým se doporučuje konati toto zvláštní zpytování svědomí ve formě rozmluvy se Spasitelem aspoň jedenkrát týdně po svatém přijímání.

4. *Zvláštní zřetel k určité ctnosti nebo pravdě.* — V metodě eucharistické má eminentní význam zvláštní zřetel k získání určité ctnosti nebo k odstranění určité chyby („le point particulier“). Tento zvláštní zřetel se může také vztahovati k určité pravdě, která má býti dominantou celého dne. Na příkl. dítě si připomene častěji během dne, třebas při úderu hodin, slova Pána Ježíše: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil?“ (Mat. 16, 26.) Tato tendence musí pronikati celou katechesi.

veškeré vyučování i výchovu. — Tento zvláštní zřetel má býti sledován:

1°. *Ve vyučování soustavném, jak v náboženství tak i v předmětech světských.*

2°. *Ve vyučování příležitostném.*

3°. *V individuálním styku s dětmi a rodiči.*

Ad 1°. — Veškeré vyučování náboženské má býti co nejúžeji spjato s nejsvětější Eucharistií.⁴ Před vyučováním připomene katecheta dětem ranní mši svatou se svatým přijímáním: „Vy, kteří jste byli ráno na mši svaté a zvláště u sv. přijímání, snadněji pochopíte náboženské učení. Sám Pán Ježíš vás k tomu připravil... On vám bude pomáhat... Vy, kteří jste nebyli u sv. přijímání, nahradíte to alespoň sv. přijímáním duchovním... (Děti vstanou a pomodlí se zvolna modlitbu k duchovnímu sv. přijímání.) Pak se vykoná modlitba s patřičnou intencí před počátkem katechetické hodiny. Po zopakování poslední učební látky podá se a vysvětlí látka nová s hojným použitím názoru zevnějšího i vnitřního.

Při provádění praktické aplikace (uživotnění), jsou děti vyzvány, aby samy vyvodily z katechese dobré předsevzetí. Několik nejlepších předsevzetí se napíše na tabuli a jedno z nich se vybere jako předsevzetí pro celou třídu. Kromě toho jedenkrát v týdnu se vykoná aplikace zcela individuální. Každý žák vyvodí z katechese předsevzetí, které se pak napíše na tabuli. Katecheta je pak s tabule čte s patřičnou pomlčkou, aby každé dítě si vybralo to předsevzetí, které se pro ně nejvíce hodí. Tento postup sledují žáci se zvýšeným a radostným zájmem. Tak se zjednává u každého dítěte zvláštní zřetel k získání určité ctnosti nebo k odstranění určité chyby. Tomuto předsevzetí katecheta vždy zabezpečí pomoc milosti Boží. Na příkl.: „Zítra obětujte mši svatou a sv. přijímání, abyste...“ Nebo: „Teď vykonáte duchovní sv. přijímání, abyste...“

Pravdy a zásady křesťanské musejí organicky růsti ve

⁴ V tomto směru velmi dobře poslouží dílo: C. Bruel, *Le Catéchisme a l'école de Notre-Seigneur*; vydal Apostolat Liturgique Abbaye Saint-André par I. ophem-lez-Bruges 1930, Belgique: 330 str. s 83 ilustr., cena 3 belgas 60. Autor podává náčrt katechesí katechismových na podkladě učení a metody Ježíše Krista s hojným použitím bible, liturgie a vždy se zakončením eucharistickým.

všech ostatních předmětech, neboť podle slov Spasitelových evangelium je kvasem, který má proniknouti všechno... Ve vědách přírodních možno poukázati na všemohoucnost Boha-Stvořitele, v dějinách vidíme prozřetelnost nejvyššího Reditele osudů národů, zeměpis je živou ilustrací krás díla Božího a přímo vede na pole misijní činnosti, počty opět znázorňují pevnost a neochvějnost dogmatu, naprostou závaznost mravního zákona. Různé náměty náboženské nabízí také vlastivěda, zpěv, čtení, psaní, písemné úkoly a j. — To neznamena, že každá učební látka v kterémkoli předmětu má býti východiskem k nábožensko-mravoučnému kázání k dětem. Bylo by to příliš vtíravé a účinek by nebyl vždy příznivý. Moudrý, věřící učitel ukazuje zcela přirozeně a zajímavě na organickou souvislost věcí přirozených s pravdami náboženskými. Nemusí to býti příliš často. Stačí pronést za příznivých podmínek vhodné slovo. Účinek je pak tím působivější a trvalejší.⁵

Ad 2°. — a) Při různých příležitostech a situacích dětského života máme dítě vésti k tomu, aby se na všechno dívalo s nadpřirozeného křesťanského stanoviska. — S toho hlediska se má dívati:

a'.) na povinnosti stavovské; (Učení není jen prostředkem k uplatnění v životě, nýbrž zároveň též povinností náboženskou.)

b'.) na život rodinný; (Rodičům ke svátku nejen blahopřát, odevzdati dar, nýbrž také za ně obětovati různé modlitby, sebezapírání, mši sv., sv. přijímání — duchovní kytice.)

c'.) na život ve farnosti; (Zúčastňovati se náboženského života ve farnosti, nábožensky prožívati „posvícení“, pouti atd.)

d'.) na život národní; (Národní svátky, památné dny a různé slavnosti naplňovati obsahem náboženským. U nás na příkl. 28. říjen, 1. květen, svátek matek a j.)

e'.) na různé zjevy života sociálního. (Bohatství, chudoba, technické vynálezy, nezaměstnanost, stávka, alkoholismus, válka, sebevraždy atd.)

⁵ Srv. Krieg-Grunwald, Lehrbuch der Pädagogik II. díl, 5. vyd., Paderborn 1922 p. 211.

Je nutno mít zvláštní zřetel na liturgický a současný život církve. (Týdenní liturgický kalendář ve třídě, pas-týřské listy, papežské encykliky, eucharistické kongresy, zprávy o církevním a náboženském životě v denním tisku atd.)

b) Současnou situaci a události musíme uvádět ve spo-jení:

a.) s dětským apoštolátem. Děti mají být apoštoly do-ma, ve škole i ve farnosti. Mají vykonávat apoštolát vnitř-ní: mši svatou, sv. přijímáním, modlitbou a sebezapíráním. (Na př. za ubohé dívky v Číně, v SSSR. atd. Aby u nás, zvláště v naší farnosti, chodilo co nejvíce dětí k sv. při-jímání. Za ty, kteří konají službu vojenskou. Za ohrožené dívky, které pracují v továrnách a j.) — Také mohou vy-konávat apoštolát zevnější: dobrým slovem, vzorným pří-kladem, dobrým tiskem, menší almužnou pro chudé, pro misie atd.;

b.) s budoucností dítek. Na př. katecheta řekne dětem při vhodné příležitosti: „Dříve nebo později také budeš před stejnou volbou, ve stejných okolnostech... Co bys dělal? ... Pomodleme se, abyste ...

c) Děti mají být častěji povzbuzovány k týdenní dobré sv. zpovědi s pečlivým zřetelem na zvláštní týdenní předse-vzetí a k dennímu sv. přijímání. — Při různých příležitos-tech během dne mají vykonat duchovní svaté přijímání. Při vyučování se věnuje častěji aspoň kratičká příprava k těmto svátostem. Tím se udržuje jejich zájem a také je uchráníme od pouhého mechanismu při svátostných úko-nech.

d) Kromě toho je pro duchovní život dětí nezbytně nutno častěji si všimati jejich denních modliteb, návštěv svátost-ného Spasitele a denního zpytování svědomí, za stálého impulsu zvláštního týdenního dobrého úmyslu. Dítě si má zvyknouti na to, aby si vzpomělo na své zvláštní předse-vzetí před denními modlitbami, při návštěvě svátostného Spasitele a zvláště při večerním zpytování svědomí.

Ad 3.— a) Ve svém individuálním styku s dětmi má ka-techeta všechna svá povzbuzení, rady, výtky i tresty pod-ložiti nadpřirozeným motivem lásky k Pánu Ježíši. Na př. „Pán Ježíš to chce od tebe... Udělej to z lásky k Pánu

Ježíši ... Pán Ježíš to od tebe nečekal ... Z lásky k Pánu Ježíši sám si ulož něco za trest ... za pokání ..."

b) Kromě toho spolupracuje katecheta ve stálém spojení s rodiči. Jejich bdělost, modlitby, dobrý příklad a oběti budou mu značnou pomocí při náboženském vedení dítěte. V případě špatného chování dítěte navštíví rodiče, aby zjistil domácí poměry, zdůraznil důležitost spolupráce rodičů a pak použil správných prostředků. Před prázdninami upozorní rodiče na nebezpečí, která hrozí dětem a zároveň je vyzve, aby je posílali podle možnosti denně na mši svatou, týdně ke sv. zpovědi a sv. přijímání. Taktéž čas od času upozorní rodiče v kázání a v promluvách při shromáždění náboženských spolků, rodičovského sdružení a j. na důležitost řádné nábožensko-mravní výchovy dítek.

c) Vlivným činitelem v působení na děti a rodiče je také vhodný tisk. Proto je nutno rozšiřovat mezi dětmi náboženskou četbu, zvláště eucharistickou, časopiseckou i knižní. Rodičům je nutno dáti do rukou kromě toho také vhodné příručky vychovatelské.

5. *Elitní sbor dětí.* — Dav jde bez zvláštních vniterných impulsů obyčejně cestou prostřednosti a úpadku. Je důležitým předpokladem eucharistického života dětí, aby si katecheta z nich vybral elitní sbor těch nejhorlivějších. Tito malí apoštolové jsou pak evangelickým kvasem celé ostatní masy dětí. Každý z těchto vybraných si vezme na starost jednoho druha, aby ho přivedl k horlivějšímu životu náboženskému. Na ten úmysl se za něho modlí, obětuje skutky sebezapírání, působí na něho dobrým slovem i příkladem. Hle, mladí nadšení průkopníci Katolické akce mezi mládeží ... Tak se vychovávají i pro budoucnost otužili apoštolové, jdoucí obětavě a nebojácně na výboj duší ... Tento elitní sbor se založí podle místních okolností, buď zcela důvěrně a soukromě, nebo veřejně. Nejlépe se zabezpečí trvalý výsledek práce podle směrnic eucharistické metody, když se začne s tímto menším elitním sborem.

6. *Diagram nepřetržitého konání oběti mše svaté.* — Zevnějším symbolem metody eucharistické a zároveň dobrou pomůckou pro udržování eucharistického smýšlení u dětí je diagram, který znázorňuje nepřetržité konání mešní oběti na celé zeměkouli. Touto pomůckou působí se

soustavně na dítě, aby veškeré své práce, starosti, utrpení i radosti usměřňovalo ke Slunci veškerého života duchovního, k nejsvětější Eucharistii. Tak dítě vždy více poznává, že Ježíš Kristus je jediným Prostředníkem, jehož rukama musejí procházeti všechny modlitby, oběti i úkony, mají-li býti přijaty Otcem nebeským. Nejvyšší úkon liturgický — mše svatá — stává se tak centrem veškerého života dítěte.

Diagram připomene dětem v kterýkoli okamžik dne zemi, kde Kristus Pán se za ně obětuje, modlí, aby obdržely světlo, sílu, milost... Poukaz na tento diagram při katechesi ihned dětem zpřítomňuje nejsvětější oběť. Mnohdy stačí jediný pohled na tyto „sluneční hodiny“ nepřetržité oběti mešní a ihned se soustředí pozornost, nastane ztišení a okamžité zlepšení chování. Často dává tato pomůcka podnět k vroucí modlitbě, k duchovnímu svatému přijímání a ke věrnějšímu plnění povinností. Velmi ochotně děti kladou svou malou oběť na obětní patenu, kterou kněz na označeném místě zeměkoule právě pozvedá k Otci nebeskému. Ochotně ustanou v debatě anebo v hádce, když si uvědomí, že v této chvíli právě Kristus Pán obnovuje svou velikou oběť na onom území misijního pásma. Bez obtíží vzbudíme u nich touhu po svatém přijímání při mši svaté, kterou právě koná misionář v onom území, které ukazuje právě diagram: „Ó, kdybychom mohli v této chvíli si kleknouti na onom místě ke sv. přijímání. Oč by nám byla naše přítomná povinnost snadnější a záslužnější. Oč snáze bychom snášeli zimu (horko), hbitěji bychom se dali do práce, někdy nudné, do těžkého úkolu...“ Tato touha se stává spontánním duchovním svatým přijímáním... Pomocí tohoto diagramu děti snadno pochopí také pedagogický význam oběti Kristovy: oběť za oběť... Naučí se více ceniti mši svatou, budou jí účastni s větší ochotou, zájmem i užitkem.¹

7. *Osobnost katechety.* — Katecheta nesmí býti pouze učitelem náboženství, nýbrž musí vynikati vědomostmi, ctnostmi a horlivým duchovním životem. Apoštolský duchovní život, zcela posvěcený Bohu a duším, je nezbytnou podmínkou každého apoštolátu, tedy i apoštolátu mezi dětmi. „*A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni*

¹ Tento diagram provedený v barvách jest připojen na obálce této příručky.

byli v pravdě“ (Jan 17, 19). „Ježíš činil a učil“ (Sk. ap. 1, 1). Osobní svatostí a apoštolátem svého utrpení vykonal sv. Jan Vianey více, než mnozí svými učenými knihami. — Co nejvíce se musí podobati katecheta Vychovateli nejvyššímu — Ježíši Kristu. Denní mše svatá se sv. přijímáním, láska a úcta k prostřednici všech milostí P. Marii, denní rozjímání a sebezapírání jsou jeho nezbytní spolupracovníci. Také se modlí k andělům strážným svěřených dětí a chová se při vyučování k dětem vždy s největší úctou. Reverentia puero.

Katecheta se však neomezí výlučně na tyto prostředky nadpřirozené. Jimi bude zúrodňovati všechny zdravé moderní didakticko-pedagogické prostředky. *Přirozené prostředky jsou tělem této metody, avšak prostředky nadpřirozené jsou oživující duší.*

Z á v ě r

Metoda eucharistická je principem, který má oživovati veškeré náboženské vyučování i výchovu. Důsledně a do všech podrobností provádí se tato metoda zvláště v katolických školách, kde jsou děti členy náboženského sdružení „Eucharistického křížového tažení“ („La croisade Eucharistique“). Avšak i u nás za našich poměrů dá se z toho použití velmi mnoho. Když se začne pracovat v užším kroužku, pak se pokus jistě zdaří. „Všecko však zkoušejte, co dobré jest, toho se držte“ (I. Thess. 5, 21). Z eucharistického principu vane svěží vzduch radostného života z víry ve spojení s eucharistickým Spasitelem. Radostně osvěžuje duši katechety i dítěte. Přináší osvobození od okovů didaktického materialismu... Po stránce didakticko-pedagogické šťastně navazuje tato metoda na živý zájem dětí, který mají o osobu Ježíše Krista. Rozdával jsem dětem po vyučování obrázky svatých. Obrázky byly krásně umělecky provedeny, avšak děti nebyly uspokojeny. „Jaké obrázky byste chtěly?“ „Prosím, dejte nám Pána Ježíše!“ volají takřka jedněmi ústy. Jak významné volání, zvláště pro dobu dnešní!

„Nazývají 20. století stoletím dítěte. Nikdy se více nemluvilo o vychovatelství. Avšak jak nauka o výchově, tak umění vychovatelské stále se jeví bezmocným pod nátlakem skutečnosti. Vzdýmající se proud mladických vášní trhá všecky hráze. Je to *bankrot pedagogiky bez Krista*. Pouze slepí to nevidí. Svět zapomněl na onen podivuhodný výjev, kdy matky přinesly své děti Pánu a apoštolové jim zabraňovali. Pán však řekl: „*Nechte maličkých přijíti ke mně a nebraňte jim, neb jejich jest království nebeské.*“ Tady to máme: Kristus chce býti králem dětí. Na místo světské pedagogiky nastup katolická a na místo pouhého

vyučování nadpřirozená výchova milosti. Jen pusťte dítě ke Kristu. Věřte v milost. Kristus a dítě zvítězí.¹

Ano, dávejme dětem vždy a ve všem Pána Ježíše! Pomocnou ruku nám podává metoda eucharistická. Nejsvětější Eucharistie je neomylným prostředkem nejen posvěcení, nýbrž i výchovy. Ať 25leté jubileum památného dekretu „Quam singulari“ a 30leté jubileum dekretu „Sacra Tridentina synodus“, kterých jsme vděčně vzpomínali v roce 1935, vyzní u nás v mohutné akci veškerého kněžstva a katolických vychovatelů, aby i u nás bylo všeobecně a důsledně provedeno časně a časté svaté přijímání dětí. Náboženské vyučování a výchova ať se děje vždy v paprscích nejsvětější Eucharistie. „Budiž eucharistický Spasitel takořka sluncem, které dítkám nikdy nesmí při vyučování zapadati, nýbrž má nebeským ohněm svým neustále prohřívati všecko náboženské cvičení.“²

Mohučský biskup Ludvík Maria Hugo prohlašuje: „Sotva která věc zasluhuje býti tak doporučována jako časně svaté přijímání dětí... musíme se zbaviti naturalismu, který namnoze dnes vládne ve výchově... a vésti děti k jejich nejlepšímu Příteli, který duše jejich uchrání zkázy a jediný v nich rozhojní život nadpřirozený. Všechny metody pedagogické, všechny mistrovské metody katechetické a všechny psychologické schopnosti nejsou s to, aby daly dítěti to, co mu dá živý pravý Kristus, přítomný v nejsvětější Svátosti oltářní.“³

I protestantský pedagog E. Spranger prohlašuje: „Je vždy radno více ponechávati Bohu, než samotnému člověku.“⁴ „Neboť jsme spolupracovníci Boží,“⁵ prvním Vychovatelem musí zůstatí vždy Bůh.

PER IPSUM, CUM IPSO ET IN IPSO...

¹ R. Mäder-Coufal ve „Věstníku jednot duchov. brněn. a olom.“ r. 1935, č. 11., p. 221.

² Acta cur. archiep. olom. 1913, p. 96.

³ Cit. K. Jeřábek. Maminko, kdy přijde Ježíšek? ... Líšeň 1930, p. 18n.

⁴ Psychologie des Jugendalters, p. 297.; cit. Dörner K., Der Kindergottesdienst, Stuttgart 1935, p. 29.)

⁵ I. Kor., 3, 9.

PRAMENY

Bandas Rud. G. dr., Catechetical Methods, New York 1929.

Bruel C., Le Catéchisme a l'école de Notre-Seigneur, Lophem-lez-Bruges 1930 (Belgie).

Croisade Eucharistique, Statuts pour Adultes, Averbode 1932 (Belgie).

Fargues Marie, La croisade Eucharistique, Juvisy 1935 (Francie).

Gatterer Mich. S. J., Kinderseelsorge, Innsbruck 1924.

Katechetik, 4. vyd., Innsbruck 1931.

Heiser Heinr. Al., Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche:

1. svazek Grundsätze und Tatsachen, Wiesbaden 1931.

2. svazek Praktische Anleitung für Priester, Eltern und Erzieher, Wiesbaden 1931

3. svazek Die Durchführung der Frühkommunion in der ganzen Welt, Wiesbaden 1932.

4. svazek Predigten, Predigtskizzen und Vorträge über die Frühkommunion, Wiesbaden 1934.

Jeřábek K., Chléb života a duše dítěte, Lizeň 1930.

Jorio Dominik, Dekret Quam singulari, Brno 1929.

Lutislav Karel, Eucharistie a mládež, Brno 1928.

Ovečka P. S. J., Nechte dítek přicházeti ke mně, 2. vyd., Sv. Hostýn 1923.

Poppe Ed. dr., L' Ami des Petits, 3. vyd., Averbode 1934.

La direction spirituelle des Enfants, Averbode 1926.

Manuel de la Catechiste Eucharistique, Averbode 1924.

La methode Eucharistique, 2. vyd., Averbode 1928.

OBSAH

<i>Úvodem</i>	5
I. Časné a časté sv. přijímání	6
II. Podstata metody eucharistické	13
III. Její princip dogmatický	15
IV. Její prostředky zvláštní	17
1. Lístky s praktickým cvičením duchovního života	17
2. Týdenní výkaz duchovního života	20
3. Zvláštní týdenní zpytování svědomí	22
4. Zvláštní zřetel k určité ctnosti nebo pravdě	24
5. Elitní sbor dětí	28
6. Diagram nepřetržitého konání oběti mše svaté	28
7. Osobnost katechety	29
<i>Závěr</i>	31
<i>Prameny</i>	33

K této příručce jest vydána tiskem kolekce 20 serií praktických cvičení duchovního života na lístcích s pestrobarevnými symboly. Tato kolekce tvoří součást příručky, bez níž jest příručka neprodejná. Kdo objedná jednu příručku a jednu kolekci cvičení, může pak objednat libovolný počet kolekcí.

HODINY

NEPŘETRŽITÉHO A USTAVIČNÉHO KONÁNÍ NEJSVĚTĚJŠÍ OBĚTI MŠE SVATÉ NA CELÉ ZEMĚKOULI

